

**Työelämäläheisen
ammattillisen oppimisen
ja koulutuksen
tutkimusohjelma
2021-2024**

Tutkimusohjelma on tehty ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteistyönä keväällä 2021.

Tutkimusohjelmaa valmistellut työryhmä:

Laitinen-Väänänen Sirpa, JAMK
Alanko Turunen Merja, Haaga-Helia
Korento Kati, OAMK
Kunnari Irma, HAMK Edu
Ruhalahti Sanna, TAMK
Ikäheimo Heini, JAMK

Varajäsenet:

Isacsson Annica, Haaga-Helia
Kotimäki Erja, OAMK
Kullaslahti Jaana, HAMK Edu
Vartiainen Päivi, TAMK

Ohjausryhmä:

Malinen Heikki, JAMK, puheenjohtaja
Hautanen Juha, JAMK
Ilola Hanna, TAMK
Isacsson Annika, Haaga-Helia
Karjalainen Asko, OAMK
Laukia Jari, Haaga-Helia
Mahlmäki-Kultanen Seija, HAMK
Risku Pekka, JAMK
Töytäri Aija, OKM
Vesalainen Marjo, OKM

TIIVISTELMÄ

Työelämäläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimusohjelma 2021-2024

Oheinen Työelämäläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimusohjelma on tehty viiden ammatillisten opettajakorkeakoulun yhteistyönä keväällä 2021. Työtä viitoitti ohjausryhmä, jossa oli edustajia kustakin viidestä ammatillisesta opettajakorkeakoulusta ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Lähtökohtana tutkimusohjelman laatimiselle ovat globaalit yhteiskunnan muutosvirrat, digitaalisuuden tuomat mahdollisuudet ja haasteet, oppimisen siirtyminen yhä enemmän verkkoon erityisesti nyt pandemian aikana sekä informaalin ja nonformaalin oppimisen vahvistuminen ammatillisessa ja ammattikorkeakoulutuksessa. Nämä ovat synnyttäneet tarpeen kehittää ketterästi ammatillista ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaa. Korkeakoulupedagogiikan tulee olla tutkimusperustaista, mutta myös ammatillisen toisen asteen pedagogiikan tutkiva kehittäminen on tarpeen, sillä ammatillinen koulutus tavoittaa ja koskettaa noin 40 % peruskoulunsa päättäneistä. Akateeminen tutkimus tarjoaa hyvin suuntaviivoja oppimista ja opettajuutta koskevaan tarkasteluun, mutta kuitenkin on tunnistettu selkeä aukko ammatillista ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaa, ammatillista oppimista ja opettajuutta sekä ammattikasvatusta koskevassa tutkimuksessa ja sen koordinoinnissa.

Tähän tunnistettuun tutkimustarpeeseen ammattikorkeakoulut haluavat yhdessä vastata. Ammatilliset opettajakorkeakoulut ovat valmiita käynnistämään ja yhteistyössä johtamaan työelämäläheistä ammatillista oppimista ja koulutusta koskevaa tutkimusta tämän tutkimusohjelman kuvaamalla painopisteillä. Tutkimusohjelma käynnistyy ammatillisten opettajakorkeakoulujen vetämänä, mutta toiminta on avointa koko korkeakoulukentälle. Menetelmällisesti tutkimusohjelmassa kuvattu tutkimus on soveltavaa ja käytäntöläheistä, oppimis- ja koulutusratkaisuja tutkivalla otteella kehittävää ja näin työelämää sekä oppijaa hyödyntävää. Vaikka tutkimusohjelma ankkuroituu kontekstina ammatilliseen koulutukseen, ammattikorkeakouluihin ja ammatilliseen opettajankoulutukseen, sen tulokset ovat hyödynnettävissä koko korkeakoulukentällä ja työpaikoilla. Tutkimusta myös tehdään yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa.

Tutkimusohjelma on ainutlaatuinen ponnistus ammattikorkeakoulujen tutkimusyhteistyössä. Sillä suunnataan kohti laadukasta ja tutkittua työelämäläheistä ammatillista ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaa, josta hyötyy oppijan ja opettajan lisäksi eritoten työelämä. Näin vältetään myös päällekkäisyydet ja yhdistetään osaamista sekä varmistetaan kehitettyjen mallien ja menetelmien levittäminen.

Tutkimusohjelma on laadittu neljäksi vuodeksi (2021 - 2024) ja sitä arvioidaan vuosittain.

Sisällys

1. Tutkimusohjelman taustaa	1
1.1 Yhteiskunnan muutosvirrat	1
1.2. Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulu muutosvirroissa	2
2. Tavoitteet ja yhteistyötahot.....	4
3. Menetelmälliset näkökulmat.....	5
4. Tutkimusohjelman painopisteet	5
(A) Tutkimus- ja kehittämisperusteinen ammatillinen ja ammattikorkeakouluopettajuus	6
(B) Työelämäläheinen oppiminen ekosysteemeissä.....	7
(C) Työelämäläheisen ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen laatu, vaikuttavuus ja hyöty.....	8
5. Toiminnan organisointi.....	8
6. Rahoitusmahdollisuudet.....	9
7. Levittäminen ja julkaiseminen	10
8. Laadun, vaikuttavuuden ja hyödyn arviointi	10

1. Tutkimusohjelman taustaa

1.1 Yhteiskunnan muutosvirrat

Yhteiskunta, työelämä ja ammatillinen koulutus niin toisella asteella kuin ammatti-
korkeakoulussa ovat vahvassa muutoksen virrassa, jossa kehittämisen ja kehittymi-
sen keskeisiä teemoja ovat kestävän kehityksen ja työelämäläheisyyden edelleen ke-
hittäminen (esim. Brauer ym., 2020; Löfgren, Ilomäki & Toom, 2020; Opetus- ja kult-
tuuriministeriö, 2016; Susimetsä ym., 2020). Perinteinen yhteistyö työelämän ja kou-
lutuksen välillä ei enää riitä takaamaan opiskelijoille heidän tulevaisuudessaan tar-
vitsemia valmiuksia (Kelo, Haapasalmi, Luukkanen & Saloheimo, 2012) ja kehittä-
mään geneerisiä ja jatkuvan oppimisen taitoja (Jatkuvan oppimisen parlamentaari-
sen uudistuksen linjaukset, 2020; Osaamisen ennakointifoorumi, 2020; World
Economic Forum, 2020), vaan opetuksen ja oppimisen suunnittelussa on otettava
entistä vahvemmin huomioon globaalit muutosvirrat ja YK:n kestävän kehityksen
Agenda30-ohjelma.

Tulevina vuosina on edessä maailmanlaajuisia haasteita, joita ovat ennen muuta toi-
siinsa kietoutuvat ilmastonmuutos, suuret muuttoliikkeet sekä niihin liittyvät talou-
delliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset. Eurooppaa ja eritoten Suomea
koettelee myös väestön ikääntyminen ja siihen kytkeytyvä työvoimapula, jonka rat-
kaisemiseen puolestaan liittyy kasvava maahanmuutto (esim. Martikainen & Pitkä-
nen, 2020).

YK:n jäsenmaiden vuonna 2015 laatiman kestävän kehityksen tasa-arvoista ja laadu-
kasta opetusta sekä elinikäisiä oppimismahdollisuuksia edistävän toimintaohjelman
neljännen tavoitteen mukaan vuoteen 2030 mennessä tulisi ”lisätä niiden nuorten ja
aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen
tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen” (YK, 2020). Koulutus-
poliittisen selonteon (2021) mukaan nykyinen koulutusastekohtainen tutkintora-
kenne ei tue jatkuvaa oppimista vaan tulevaisuuden osaaminen edellyttäisi usein eri
koulutusmuodoista saadun osaamisen yhdistämistä työelämää palvelevaksi kokonai-
suudeksi. Koska tarvittavaa työvoimaa ei saada vain nuoria kouluttamalla, voidaan
muuan muassa työuran aikaisella jatkuvalla oppimisella taata tulevaisuuden työvoi-
matarvetta. Myös työpaikkojen toimintatapojen tulee kannustaa oppimiseen ja
osaaminen tulee tunnistaa ja saada näkyväksi. Tätä varten tarvitaan toimintatapoja
ja välineitä työssä ja muulla tavoin hankitun osaamisen tunnistamiseksi ja tunnusta-
miseksi. (Hanhijoki, 2020; Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus 2020.)

Yksi merkittävä työelämää ja erityisesti koulutusta ravisteleva globaali muutosvirta
on digitaalisuus, joka muuttaa työteon ja koulutuksen tapoja, paikkoja, tiloja ja vaatii
monenlaista uudenlaista osaamista. Monipuolistaen ja laajentaen oppimisen tapoja
ja mahdollisuuksia opetuksen siirtyminen verkkoon vaatii opettajalta uudenlaista pe-
dagogista ajattelua ja osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä. Digitaalisuus myös

kaikkiollista oppimista (esim. Krokfors, ym. 2016) kuten myös informaalin ja non-formaalin oppimisen laajentuminen oppilaitosten lisäksi vapaaseen sivistystyöhön. Tähän sekä työvoiman osaamisen ylläpitämiseen tarttuvat Kansallinen Digivisio2030 (2020) ja Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistaminen (2020) tukemalla oppimista läpi elämän ja mahdollistamalla pedagogiikan kehittymisen ja korkeakoulujen uudistumisen ja näin tarjoamalla alustan tutkimukselle ja innovaatioille. Tulevaisuudessa parempien oppimistulosten saavuttaminen vaatii niin laatua, monipuolisuutta, tehokkuutta kuin oppijoiden eri elämäntilanteet ja tarpeet huomioivaa joustavuutta (Korkeakoulujen Digivisio2030, 2020).

1.2. Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulu muutosvirroissa

Kaikki edellä kuvatut yhteiskunnan, työelämän ja teknologian muutokset heijastuvat myös ammatilliseen ja ammattikorkeakoulutukseen. Ammatillisella toisen asteen koulutuksella ja ammattikorkeakoululla on vahva työelämäkytkös ja pedagogisesti opetusratkaisut linkittyvät työelämään useilla eri tavoilla. Edellä kuvatut muutosvirrat edellyttävät kuitenkin vallitsevien koulutuksen toimintamallien ja työelämäläheisen oppimisen käytäntöjen uudelleen arviointia ja uudistumista (mm. Salonen 2010, 16; Viinikainen, 2019; Koulutuspoliittinen selonteko, 2021; Kelo, ym. 2012). Etenkin, kun tutkimusten mukaan kouluasteen sisällä voi olla huomattavia eroja siitä, kuinka työelämäläheisyys toteutuu. Mikä taas vaikuttaa oppijan osaamisen ja ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksiin. (Virtanen 2013.) Myös toimialojen välillä on havaittu olevan eroja, kuinka työelämän ja koulutuksen yhteistyö rakentuu (Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen, Ahmaniemi & Boman 2013). Vain eroja tunnistamalla ja kaventamalla, toisilta oppien voidaan ennakoida ja pyrkiä välttämään edellä kuvattujen yhteiskunnallisten muutosten seurauksia, kuten taloudellista, sosiaalista, kulttuurista ja koulutuksellista eriarvoistumista ja näin eriytyneiden ryhmien välisiä ristiiriitoja.

Muutosvirrat luovat myös tarpeita opettajuudelle, opettajan osaamiselle ja uudenaikaisen opettajaidentiteetin rakentamiselle sekä siten myös ammatillisen opettajakoulutuksen uudistumiselle (Tapani, 2013; Töytäri, 2019). Opettajuuteen kuuluu yhä enemmän taito rakentaa monikanavaisia oppimisen tiloja sekä hahmottaa työelämäyhteistyön monikerroksisuus kansainvälisissä, kansallisissa ja alueellisissa oppimisen ekosysteemeissä (vert. Virtanen, Virolainen, Heikkinen & Tynjälä, 2020). Työelämäläheisen oppimisen nähdäänkin hyödyntävän yrityksiä, kun opetushenkilöstön työelämäyhteydet ja opetuksen työelämärelevanssi ovat ajan tasalla ja kun opiskelijat kykenevät reagoimaan alati muuttuviin kansallisiin ja globaaleihin toimintaympäristöihin (mm. Louhelainen & Manninen, 2020; AMKE, 2012). Työelämäyhteistyön kehittäminen edellyttää opettajilta moniottelijan asennetta.

Laadukas, oppijoiden eri elämäntilanteet ja tarpeet huomioiva, joustava verkko-opetus vaatii opettajalta uudenlaista orientaatiota oppimisprosessin suunnitteluun.

Erilaisten oppimistarpeiden ja -tapojen ennakointi, opetusteknologian monipuolinen hyödyntäminen ja työelämän kytkeminen sujuvasti verkko-opintoihin, on osaamista, jota jo opettajankoulutuksessa on tärkeää testata.

1.3 Ammatilliset opettajakorkeakoulut tutkimuksen vetureina

Suomen vuoden 2040 tavoitetilana on koulutus- ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla tuottaa osaamista uudistavaa suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää. Koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden nähdään luovan uusia toimintatapoja ja uudistavan osaamista ja elinkeinorakennetta valtakunnallisesti ja alueellisesti tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. (Koulutuspoliittinen selonteko 2021.) Ammattikorkeakoulut ja niiden yhteydessä olevat ammatilliset opettajakorkeakoulut haluavat ottaa tästä uudistustyöstä vastuuta käynnistämällä yhteisen *Työelämäläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimusohjelman*, joka kohdistuu ammatti- ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaan, opettajuuteen, koulutuksen laatuun ja vaikuttavuuteen sekä ammattikasvatukseen tutkimukseen. Näin työelämäläheiset pedagogiset ratkaisut ja muutokset eivät jää vain uuden toimintatavan käynnistämiseen, vaan saadaan tietoa, mikä on uudistusten tuottama osaamisen hyöty oppijalle ja yrityksille, mitä ne vaativat taloudellisesti, millaisia osaamistarpeita syntyy opettajalle, työelämälle, pedagogiselle johtajuudelle, kuinka kustannustehokkaita ne ovat, tuottavatko ne yhteiskunnallista vaikuttavuutta, jne. Myös itse uudenlaisten ratkaisujen ja ”työkalujen” tutkivaa kehittämistä tarvitaan opettajien ja koulutuksen käyttöön sekä yrityksille jatkuvan oppimisen ja ohjaamisen tueksi.

Soveltava tutkimus koetaan luontavaksi jatkumoksi ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten opettajakorkeakoulujen vuosikymmenien kokemukselle, vahvalle osaamiselle ja näytöille työelämäläheisen opettajuuden sekä ammatillisen ja ammattikorkeakoulupedagogiikan kehittämisessä erilaisten kehittämis- ja tutkimusprojektien sekä täydennyskoulutuksien avulla. Ammattikorkeakouluilla, ja niiden yhteyteen perustetuissa tutkimusyksiköillä on myös tarvittavaa soveltavan tutkimuksen osaamista. Ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on lisäksi kansallisesti kiinteät suhteet ammatillisen toisen asteen oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin sekä muihin tämän tutkimusalueen korkeakouluyksiköihin sekä kansainväliset verkostot oppimista ja ammatillista kehittymistä koskeviin käytäntölähtöisiin tutkimusjärjestöihin.

Vaikka opettajakorkeakoulut ovat oman toimintaympäristönsä ja sen muutosten parhaita tarkastelijoita, tutkimustyötä ei tulla tekemään yksin, vaan tutkimusta tehdään yhteiskehittämisenä sidosryhmien, tiedon käyttäjien (Suomen Akatemia, 2019) ja korkeakoulukentän kanssa. Tämän yhteistyön tukena kukin ammattikorkeakoulu lisäksi profiloi omassa strategiassaan tutkimustoimintaansa.

Ammattikasvatukseen sekä ammatilliseen ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaan liittyvää tutkimusta tarvitaan, sillä ammatilliseen koulutukseen kohdistuvissa

tutkimuksissa vuosilta 2018–2020 on tehty vain muutamia ammattioppilaitoksia koskevia, alakohtaisia ja alueellisia vertailevia tutkimuksia, opintosuunnitelmien vaikutavuustutkimuksia, pedagogisen johtajuuden tai poliittiseen päätöksenteon vaikutuksiin liittyviä tutkimuksia. Ja vaikka ammattikorkeakoulun työelämäläheisyyttä on tutkittu, on ammatillisissa opettajakorkeakouluissa uudistuvan oppimisen ja työelämäläheisen pedagogiikan kehittämisen tutkimustyö nähty sirpaleisena ja vastaavan heikosti tämän päivän muutoksiin. Onkin tunnustettu selkeä aukko ammatillista ja ammattikorkeakoulupedagogiikkaa, ammatillista oppimista ja opettajuutta sekä ammattikasvatusta koskevassa tutkimuksessa ja sen koordinoinnissa. Tämän aukon ammattikorkeakoulut haluavat tutkimusohjelmalla täyttää. Tutkimusohjelmaan valitut painopisteet ovat sellaisia, joita opettajakorkeakoulut tahtovat yhdessä ja yhteistyössä tutkien kehittää ja joissa laajasta verkostosta on enemmän hyötyä kuin yksin toteuttamisesta.

2.Tavoitteet ja yhteistyötahot

Tutkimusohjelma tavoitteena on

- seurata, arvioida, tuottaa tietoa, ymmärrystä ja tutkittuja käytännön ratkaisuja ammattikorkeakoulun ja ammatillisen toisen asteen työelämäläheisen oppimisen ja koulutuksen kehittämisen tueksi
- tutkien kehittää laadukasta ammatillista ja ammattikorkeakouluopettajuutta.
- edistää näin ammatillisen pedagogiikan ja koulutuksen laadun varmistamista ja koulutuksen vaikuttavuutta ja työelämän saamaa hyötyä.

Tutkimusohjelman kolme, luvussa neljä kuvattavaa painopistettä paikantavat käynnistyvää tutkimusyhteistyötä.

Tulokset ovat tarkoitettu koko korkeakouluverkoston, ammatillisen toisen asteen ja työelämän käyttöön sekä päätöksenteon tueksi. Niitä voivat hyödyntää opetushenkilöstö, pedagogiset johtajat ja opiskelijat korkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa, oppilaitosyhteistyössä mukana olevat työelämätoimijat kuten työpaikkaohjaajat ja oppimisprosessien kehittäjät yrityksissä, organisaatioissa ja kolmannella sektorilla.

3.Menetelmälliset näkökulmat

Tutkimus näyttäytyy yhteiskehittämisenä, joka perustuu aitoon kumppanuuteen ja vuorovaikutukseen. Kumppanuuteen yhtäältä opettajakorkeakoulujen kesken ja toisaalta kumppanuuteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, korkeakoulujen, yritysten, työelämätoimijoiden sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Tutkimus on luonteeltaan soveltavaa ammattikorkeakouluja ohjaavan lain (932/2014) 4§ mukaisesti. Soveltavalla tutkimuksella halutaan tukea tiedon soveltamista käytäntöön; opetukseen, ohjaukseen ja jatkuvan oppimisen käyttöön. Näin painottaa sopivasti teorian ja käytännön läheistä suhdetta ja sen suuntia. Lisäksi tutkimusohjelmaa ohjaa käytäntötutkimuksellinen ote (Satka, ym. 2016), jolloin tutkimuksella tavoitetaan käyttäjät ja hyödynsaajat koko tutkimusprosessin ajan. Käytäntötutkimus pysyttelee akateemisen maailman ja käytännön välimaastossa tutkien käytännöstä nousevia ilmiöitä tieteellisin menetelmin. Tällainen orientaatio soveltuu hyvin ammattikorkeakoulujen rooliin käytännön ja teorian silloittajana.

Käytäntölähtöinen tutkimusote ankkuroituu pragmatismiin, jolloin se ei ammenna vain teoriasta ja tutkimuksesta, vaan myös käytännöstä ja toiminnasta tuoden sekä tutkimustiedon että tehdyt havainnot jo prosessin aikana käytäntöjen parantamiseen. Työelämläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimuskysymykset ovatkin samanaikaisesti sekä käytännöllisiä, tieteellisiä että filosofisia (ks. esim. Saarama, 2016, 79.) Joten tutkimusohjelmatyö ei ole vain tutkittavien teemojen ja sisältöjen pohtimista ja valintaa, vaan samalla myös ammattikorkeakouluun asemoituvan tutkimuksen tieteenfilosofisten sitoumuksien kirkastamista.

Edellä kuvatuilla tutkimusmenetelmällisillä valinnoilla rakennetaan ja tuetaan työelämläheisiä kehittämisen prosesseja monimenetelmällisesti.

4.Tutkimusohjelman painopisteet

Tutkimusohjelmassa on kolme teemallista painopistettä

- Tutkimus- ja kehittämisperusteinen ammatillinen ja ammattikorkeakouluopettajuus
- Työelämläheinen oppiminen ekosysteemeissä
- Työelämläheisen ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen laatu, vaikuttavuus ja hyöty

Painopisteet ovat laajahkoja ja toisiaan tukien osin päällekkäisiä. Painopisteet on esitetty kuviossa 1 ja kutakin avataan seuraavassa tarkemmin.

Kuvio 1. Tutkimusohjelman teemalliset painopisteet 2021-2024.

(A) Tutkimus- ja kehittämisperusteinen ammatillinen ja ammattikorkeakouluopettajuus

Globaalit yhteiskunnan muutosvirrat heijastuvat ammatilliseen ja ammattikorkeakouluopettajuuteen, opettajan osaamiseen sekä ammatilliseen opettajakoulutukseen. Opettajan osaamistarpeet muuttuvat ja jatkuvan oppimisen kysymykset koskettavat myös opettajakoulutuksen saaneita. Opettajuus- ja ohjausosaamisen tarve laajenee ja sitä tarvitaan yhä enemmän oppilaitosten ulkopuolella. Opettajan työ kansainvälistyy. Digitaalisuus ja sen hyödyntäminen on arkipäivää työssä ja oppimisessä. Näin nousee esille useita tutkimusteemoja, joihin tutkimusohjelmalla voidaan tarttua ja joita kehittävän-tutkimisen avulla voidaan edistää. Tutkimusteemoja ovat muuan muassa seuraavat:

- ammatillisen ja ammattikorkeakouluopettajan sekä ammatillisen opettajakouluttajan osaaminen, ylläpitämisen uudet muodot ja urapolut
- opettajuus digitaalisuuskonteksteissa ja hybridi-oppimismalleissa
- opettajuus kansainvälisessä kontekstissa

- opettajuus TK(I)-integroituneissa pedagogissa ratkaisuisissa
- yhteis-, tiimi- ja valmentajaopettajuus
- opetushenkilöstön kehittäjäidentiteetti ja sen kehittäminen
- pedagoginen johtajuus
- opettajan työhyvinvointi ja sen tukeminen eri tavoin
- yksilölliset opintopolut ja opettajien sekä työpaikkaohjaajien ohjausosaaminen

(B) Työelämäläheinen oppiminen ekosysteemeissä

Oppimisen ekosysteeminä voidaan tarkastella yritysten, organisaatioiden ja kolmannen sektorin, ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulun yhteistyötä ja verkostoja, joissa toimijat (työelämäkumppanit, opiskelijat ja opettajat) osallistuvat tasavertaisina hyödynsaajina.

Oppimisen ekosysteemeitä kuvaa yhteisöllinen, moniammatillinen ja monialainen työskentely. Näissä toteutuvat uudenlaiset ammattipedagogiset ratkaisut sekä monimuotoiset, autenttiset ja digitaaliset oppimisen ympäristöt. Ne tukevat yrittäjyyttä ja innovaatioita. Näin osaamisen kehittämisen äärelle rakentuva arvoyhteisö luo uusia, kaikkia toimijoita hyödyntäviä ratkaisuja ja synnyttää uutta ymmärrystä, tietoa ja taitoa. Tällainen työelämäyhteistyö mahdollistaa opiskelijalle substanssi-osaamisen lisäksi erityisesti geneeristen taitojen oppimisen ja mahdollistaa vastaamisen globaaleihin yhteiskunnallisiin tulevaisuuden haasteisiin.

Oppimisen ekosysteemeistä nousee monia kiinnostavia tutkimusteemoja, jotka tutkivat olemassa olevia toimintatapoja ja tukevat niiden jatkokehittämistä. Tutkimusteemoja ovat muuan muassa seuraavat:

- laadukkaat pedagogiset ratkaisut työelämäläheisissä oppimisen ekosysteemeissä
- kansainväliset oppimisen ekosysteemit opiskelijan, opettajan ja työelämätoimijoiden näkökulmista
- laadukkaat digitaalisuutta uusin ja monipuolisin tavoin hyödyntävät työharjoittelut: nykytilanne ja laatukäsikirja
- TKIn ja oppimisen integroituminen laadukkaat mallit ja hyödyt eri toimijoiden näkökulmasta
- ammatillisen II asteen ja ammattikorkeakoulun monialainen ja sujuva kumppanuus: oppilaitoksista koulutuksen ekosysteemiksi
- sujuvat siirtymäratkaisut eri kouluasteelta toiselle
- opinnollistaminen – nykytilanne, osaamisvaateet ja hyödyt
- jatkuvan oppimisen uudenlaiset ratkaisut työelämä - oppilaitosyhteistyössä
- osaamisen näkyväksi tekeminen uusin menetelmin työpaikoilla ja oppilaitoksissa

- Ammatillisen II asteen työpaikoilla oppiminen – etnografinen tarkastelu, mikä toimii, mikä ei, mitä tarvitaan

(C) Työelämäläheisen ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen laatu, vaikuttavuus ja hyöty

Nopeatempoinen kehitys ja muutos koulutuksessa, pedagogisissa ratkaisuissa ja opettajan työssä tarvitsee moniäänistä laadun, vaikuttavuuden ja käyttäjille syntyneen hyödyn tarkastelua. Tämä tarkoittaa työelämäläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimista opiskelijan, opettajan, oppilaitoksen, yritysten, muiden työelämätoimijoiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Mishraa (2017) soveltaen tässä painopisteessä tarkoitetaan koulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja hyödyn systemaattista ja seurannallista tutkimista input - output – outcome - impact -ulottuvuuksista. Tämä painopiste täydentää Karvin (<https://karvi.fi/>) toteuttamaa ammattikorkeakoulun laadun arviointityötä, jolloin valtakunnallinen arviointi ja tämän tutkimusohjelman käytäntötutkimus tukevat toisiaan ja antavat syötteitä ammatillisen toisen asteen ja korkeakoulujen työelämäläheisen opetuksen ja oppimisympäristöjen kehittämiseksi. Tutkimusteemoja ovat muuan muassa seuraavat:

- opetussuunnitelmien yhteiskunnallinen vaikuttavuus
- koulutuksen tuottama laatu ja hyöty liittyen koulutuksen tuottamaan sivistykseen, työelämäosaamiseen, kestävään kehitykseen, digitaitoihin ja tulevaisuustaitoihin.
- opiskelija- ja opettajahyvinvoinnin merkitys laadukkaan oppimisprosessin toteuttamisessa
- oppimisen ekosysteemien laatu ja hyöty eri toimijoille
- ammatillisen ja ammattikorkeakouluoppimisen ja koulutuksen vastuullisuus
- työelämän kokema hyöty työssäoppimisesta ja opinnollistamisratkaisuista
- osaamisen tunnistaminen ja tunnustamisen -toimivat ja ei-toimivat käytännöt opiskelijan näkökulmasta
- laadukas ja työelämää hyödyntävä verkko-opiskelu

5. Toiminnan organisointi

Tutkimusohjelmatyö käynnistyy syksyllä 2021. Työlle laaditaan toimintasuunnitelma, jota arvioidaan vuosittain. Arvioinnin pohjalta toimintaa ja tutkimusohjelmaa suunnataan tarvittaessa uudelleen sekä teemallisesti että toiminnallisesti.

syksy 2021: Tutkimusohjelmatyön käynnistäminen.

- Tutkimusohjelmatyöryhmän nimeäminen ja vetäjän valinta.
 - Työryhmässä on henkilöt kustakin ammatillisesta opettajakorkeakoulusta. Ryhmän tehtävänä on koordinoida yhteistä tutkimustyötä ja toimia myös omana tutkimusryhmänään suunnitellen ja hakien rahoitusta tutkimuksiin sekä toteuttaa niitä.
 - Tutkimusohjelmatyöryhmän vetäjä on korkeakouluittain vuosittain kiertävä.
- Toimintasuunnitelman laatiminen.
 - Työryhmä laatii.
- Tutkimusohjelman teemallinen priorisointi.
 - Työryhmä valmistelee
- Tutkimusohjelman laadun, vaikuttavuuden ja hyödyn arvioinnin tarkempi suunnittelu.
 - Työryhmä valmistelee.
- Ohjausryhmän perustaminen.
 - Ohjausryhmän tehtävä on työelämäläheisen ammatillisen oppimisen ja koulutuksen tutkimusohjelman evästäminen ja tulevaisuuteen suuntaus. Ohjausryhmässä on jäseniä korkeakouluista, sidosryhmistä; ammatilliselta II asteelta, työnantaja-, työntekijä- ja yrittäjäjärjestöistä sekä opiskelijaedustaja.
- Tutkimusohjelmasta viestintä yhteistyötahoille ja sidosryhmille
 - Tutkimusohjelmatyön avaaminen ja toiminnan laajentaminen

Kevät 2022 –2024: Tutkimustyö.

- Tutkimusten suunnittelu ja toteuttaminen tehdyn toimintasuunnitelman ja teemoittaisen priorisoinnin pohjalta yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja mukaan tulleiden toimijoiden kesken.
- Teemakohtaisten tutkimusryhmien rakentuminen
- Työryhmä jatkaa työtään.
- Tutkimusohjelmaa ja toimintaa arvioidaan ja kehitetään arvioinnin pohjalta vuosittain.
- Ohjausryhmän vuosittainen kokoontuminen.

6. Rahoitusmahdollisuudet

Tutkimusohjelmalle haetaan kansallista nelivuotista perusrahoitusta, jolla hoidetaan mm. tutkimusohjelman koordinointi ja tutkimustieto kaikkien korkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten ja työelämän käyttöön. Rahoitus voisi tulla esimerkiksi

ammattikorkeakouluille jaettavasta digitalisaatio-, TKI- tai kohdentamattomasta strategiarahoituksesta.

Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut sitoutuvat hakemaan aktiivisesti rahoitusta koti- ja ulkomaisista rahoituslähteistä ja tuomaan rahoituksen osaksi tutkimusohjelmaa.

Näin varmistetaan tutkimuksen koordinointi, vältetään päällekkäisyydet, kohotetaan tutkimuksen ja koulutuksen tasoa, yhdistetään eri korkeakoulujen osaaminen, lisätään kansainvälisen rahoituksen määrää, varmistetaan kehitettyjen mallien ja menetelmien levittäminen ja tuetaan kasvua TKI-toiminnan avulla.

7. Levittäminen ja julkaiseminen

Levittämisessä ja viestinnässä huomioidaan soveltavan tutkimuksen käyttäjäryhmien tarpeet tieteen popularisointia painottaen. Käynnistyvistä ja käynnissä olevista tutkimuksista sekä niiden tuloksista, syntyneestä uudesta tiedosta, ratkaisuksista, pedagogisista malleista, työkaluista, toimintatavoista ja syntyneestä osaamisesta levitetään systemaattisesti monipuolisia foorumeja ja kanavia käyttäen korkeakouluille, toiselle asteelle, työelämälle, tiedeyhteisöille ja sidosryhmille sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Mahdollisia foorumeita ja kanavia ovat perinteisesti käytetyt amatilliset ja tiedejulkaisut sekä konferenssit. Näiden lisäksi hyödynnetään sosiaalista mediaa, videoita, podcasteja, webinaareja ja erilaisia teematapahtumia.

8. Laadun, vaikuttavuuden ja hyödyn arviointi

Tutkimuksen vaikuttavuudella tarkoitetaan tehdyn tutkimuksen vaikutusta yhteiskunnan kehityskulkuihin. Vaikuttavuus syntyy tutkimustiedon ja muiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta pidemmän ajan kuluessa ja on lähtökohtaisesti monitahoinen ilmiö.

Tutkimusohjelman laatua, vaikuttavuutta ja hyötyä arvioidaan kolmella tasolla: korkeakoulun, yksittäisten tutkimusten ja koko tutkimusohjelman tasolla. Korkeakoulun tasolla arviointi tapahtuu kussakin osallistuvassa korkeakoulussa yhdessä tutkimusohjelmatyöryhmän kanssa. Yksittäisen tutkimuksen tasolla arviointi tapahtuu kunkin rahoituksen ja projektin ohjaamalla tavalla. Tutkimusohjelmataason arviointi toteutuu ohjaavalla arvioinnilla vuosittain perustettavan ohjausryhmän tuella.

Arvioinnissa hyödynnetään soveltuvin osin Suomen Akatemian (2021) strategisten itsearviointiraporttien hahmottelemia itsearviointiteemoja:

- ohjelmallisuus (esim. kuinka hyvin tutkimushankkeet tukevat koko tutkimusohjelman ja siinä määriteltyjä asiakokonaisuuksia),
- yhteistyö (esim. miten yhteistyön toimintatavat kehittyivät tutkimusohjelman edetessä tai yhteiskunnallisten haasteiden muuttuessa tai mitkä toimintatavat olivat hyödyllisiä),
- yhteiskunnallinen vaikuttavuus (esim. miten yksittäisten tutkimushankkeiden vaikuttavuus on muuttunut tutkimusprosessin edetessä) ja tutkimustyö (esim. millaista käytäntöpohjaista tutkimusta tutkimuksissa syntyi ja miten tutkimuksen yhteistyökumppanit vaikuttivat valittuihin tutkimusmenetelmiin).

Yksi tämän tutkimusohjelman lähtökohdista on, että sidosryhmien ja tiedon käyttäjien kanssa tavoitteellisessa vuorovaikutuksessa tehty käytäntölähtöinen tutkimus luo edellytykset kestäväälle yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle. Toisin sanoen tiedon yhteiskehittäminen on yksi tutkimusohjelman tärkeimmistä toimintatavoista ja arvoista. Tiedon yhteiskehittämiselle ei ole olemassa laajasti jaettua määritelmää, mutta sillä voidaan katsoa olevan ainakin neljä yleistä periaatetta (Norström, ym. 2020): asiayhteys, moniarvoisuus, tavoitehakuisuus ja vuorovaikutus. Jokaista tutkimusohjelman tutkimusta tullaan tarkastelemaan näiden periaatteiden avulla tutkimusohjelman aikana.

Tutkimusohjelmakauden päätteeksi arvioidaan tutkimusohjelman ja siinä tehdyn yhteistyön tuottamaa lisäarvoa. Tällöin tarkastellaan muuan muassa, millaisia konkreettisia tuloksia saatiin käytettyihin resursseihin nähden. Lisäksi hyödynnetään valtakunnallisia koulutuksen laadunarviointeja ja niistä saatuja tuloksia.

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

 Haaga-Helia

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

 Tampereen
ammattikorkeakoulu